Saulius Sarcevičius

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Vilniuje, Didžiojoje g. Nr.32, Jėzuitų vienuolyno pagalbiniame pastate

Pagalbinis Jėzuitų vienuolyno pastatas, kuriame 1993 m. gruodžio - 1994 m. sausio mėnesiais vyko archeologiniai tyrimai, yra XVII a. pradžios statyto ansamblio PR dalyje. V jis šliejasi prie tvora aptverto kiemo. PR jo kampe susikerta R pastato puse nutiesta Augustijonų ir P puse - Šv.Kazimiero gatvės. Šiame dviejų aukštų pastate buvo įrengtos arklidės, vežiminė ir daržinė. Dabar pastatas yra padalintas į 4 skirtingo dydžio patalpas. Tyrimai vyko centrinėje pastato dalyje, trečiuoju numeriu pažymėtoje patalpoje. Jos dydis 12x4,5-5,5 m. Buvo tirtas 32 m^2 plotas, kuris 2,5-3 m pločio juosta glaudėsi prie pastato R sienos. Prie V sienos esantys sluoksniai buvo nukasti anksčiau. Žemės paviršius tyrimų metu buvo 30-70 cm žemiau pirmo aukšto grindų lygio. Kultūrinio sluoksnio storis siekė 1,7-2,6 m. Tyrimų metu buvo išskirti 6 ryškūs kultūriniai sluoksniai.

Molio sluoksnyje (Nr.1), kurio storis 20-70 cm, rasta 40 koklių fragmentų. Didžiąją jų dalį sudarė glazūruoti ir neglazūruoti plokštiniai kokliai. Vyrauja vazono su gėle ir kaltinio ornamento motyvai. Visuose karniziniuose profiliuotuose kokliuose (7 vnt.) aptinkamas tas pats mitologinių gyvūnų su augalu centre motyvas. Po molio sluoksniu atsidengė Š-P kryptimi nusidriekusio 6,8 m ilgio, 1,2-3 m pločio, moliu rišto plytų ir akmenų mūro fragmentas. Jis buvo sudarytas iš 2 beveik simetriškų dalių, kurias skyrė 40-70 cm tarpas. Ties šia vieta mūras buvo 2 m aukščio, 3 m ilgio (R-V kryptimi) bei 1,4 m storio. Be 32-30x16-15x7,5-8,5 cm ir panašaus dydžio rausvos spalvos plytų su braukomis bei vidutinio dydžio akmenų, mūrijimui panaudotas 25x20 cm dydžio tašytas akmuo.

Galima manyti, kad aptiktas moliu rištas statinys yra XVII a. II puse datuojamos krosnies fragmentas. Statant vienuolyno pagalbinį pastatą, krosnies R galas buvo apardytas. Sukviestai komisijai nutarus aptiktą mūrą išsaugoti ir eksponuoti, tolimesni tyrimai persikėlė į patalpos P galą. Šioje vietoje toliau buvo tiriamas 13 m^2 plotas.

Nukasus smėlio (Nr.2), žemės (Nr.3), pilko smėlio (Nr.4) sluoksnius, 2,1 m gylyje nuo buvusių pirmo aukšto grindų atsidengė 3 m ilgio medinio pastato apardytų pamatų liekanos. Pamatus sudarė 40x20 cm ir panašaus dydžio vienas šalia kito sudėtų akmenų eilė, besidriekianti ŠV-PR kryptimi. Akmenys guldyti ant supilto žvyro bei smėlio. Šalia pastato rasta apdegusių lentų, angliukų, molio tinko, įtveriamasis peilis, XV a. datuojamos keramikos. Manoma, kad pastatas degė mažiausiai 2 kartus. Šalia pamatų išryškėję įkasimai greičiausiai sietini su buvusios tvoros pėdsakais.

Pastato funkcionavimo metu susiformavęs sluoksnis (Nr.5) stratigrafiškai skyrėsi nuo po juo esančio 20-40 cm storio juodos žemės sluoksnio (Nr.6). Tai pirminis stebėtas žemės paviršius, po kuriuo buvo įžemis - smėlis. Apatiniame sluoksnyje iš viso rasta 12 žiestų puodų pakraštėlių, 10 dugnelių fragmentų. Ši keramika datuojama XIV-XV a. pradžia. Be puodų šukių, rastas koklio su kryžmine anga fragmentas ir galąstuvo dalis.

Nukasus sluoksnį Nr.6, įžemyje išryškėjo keletas duobių, stulpaviečių kontūrai. Išsiskyrė 120x90 cm dydžio, 30 cm gylio duobė - greičiausiai buvęs židinys. Jo šonai ir dugnas buvo apdėti 8x5 cm skaldytais granito gabalais. Juodoje degėsių pilnoje žemėje, pripildžiusioje duobę, aptikta geležinio skiltuvo dalis. Keramika, rasta duobėje, nesiskiria nuo rastos sluoksnyje Nr.6.

Raimondas Sprainaitis

Žvalgomieji tyrimai Klaipėdos senamiestyje, Šv.Jono bažnyčios vietoje

1994-1995 m. MLIM vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrimus Klaipėdos senamiesčio R dalyje, tuščiame sklype tarp Turgaus ir Pylimo gatvių, kur nuo XVIII a. pradžios iki šio amžiaus 5 dešimtmečio stovėjo Šv.Jono bažnyčia. Pagrindinis darbų tikslas buvo aptikti bažnyčios pamatus, pagal juos nustatyti bažnyčios dydį, pamatų įgilinimą. Dvejų metų laikotarpiu ištirtas 205,6 m^2 plotas su 3,3 m storio kultūriniu sluoksniu.

Darbai pradėti ŠR sklypo dalyje, kur jau 40-100 cm gylyje aptikti Š ir